

VĚDOMÍ HRANIC

Rev. Dr. Petr Samojský

5. 3. 2006

Nedávno jsem měl příležitost zahrát si počítačovou hru. Bylo v ní krásné, úžasné, fantastické prostředí s nádhernou krajinou, duchovními, čistými bytostmi. Bylo to moc příjemné se v tom virtuálním prostředí pohybovat, až se z toho člověku točila hlava. Problém ale byl, že při pohybu tam člověk narážel do neviditelné zdi, skrze kterou se nemohl dostat. Až po chvíli si uvědomil, že je vlastně v jakémsi vězení, že nemůže za hranice někým vytýčeného území. Ale protože ty hranice nebyly viditelné, byl tak odsouzen k neustálému narážení. Kdyby se nejednalo o virtuální realitu, nejspíš by si při těch svých pokusech pěkně rozbil hlavu.

Myslím, že je to dobrý příklad. Kolem nás je totiž obrovské množství hranic, viditelných i neviditelných, a my se je dnes a denně snažíme překonávat, chodíme kolem nich, narážíme na ně i si o ně rozbíjíme hlavu. Co jsou ty hranice, o kterých teď mluvím? Jsou to meze, které oddělují jedno od druhého. Moje pokožka je takovou hranicí. Co je uvnitř, to je moje fyzické já. Každý živý organismus je takto oddělen od druhých organismů. Ať se jedná o leoparda, člověka, žabu, amébu, rybu, strom nebo travinu, všechny mají fyzické hranice, které vymezují jako odlišné od ostatních. Hranice mají rovněž i fyzické části, které vytváří jednotlivé organismy. Kosti jsou omezeny oproti svalům, nervy jsou obaleny pláštěm nebo membránou. I věci jsou definovány hranicemi: kdyby židle neměla hranice, propadli bychom skrze ni při pokusu o usednutí, mohli bychom procházet zdmi a ani zem by nás neudržela.

Jsou kolem nás rovněž mnohé hranice neviditelné. Já i ty máme své hranice, a to nejen fyzické. Uvědomíš si to, kdybys si stoupl příliš blízko. Jsem-li tvůj přítel, strpíš mne velmi blízko; mohl bych tě obejmout, a tobě by to bylo příjemné. Pokud ke mně cítíš odpor, budeš se v mé těsné blízkosti cítit nedobře. Někteří lidé mají velmi malou osobní hranici, jiní se drží od druhých velmi daleko. Máme mnohé hranice: emocionální, duchovní, sexuální a vztahové. Jeden každý z nás je má, ale ne všichni jsme si jich vědomi. Všechny mé hranice, jejich souhrn, vytváří mé bytí, mé já.

Civilizace — to je vlastně schopnost vědomě upravovat a vytvářet hranice. Etiketa, morálka, etiketa, společenské chování, vhodné, přiměřené a odpovídající chování, móda, životní styl, to všechno jsou pojmy vytvořené civilizací, které pojednávají o hranicích. Máme hranice osobní, ale i hranice území, států, kmenů, obvodů, oblastí, farností, okresů. Máme nejen své osobní hranice, ale i ústavy, zákony, vyhlášky, předpisy požární, dopravní atd., atd. To vše jsou hranice kolem nás, a my je musíme brát na vědomí. Kdo chce žít jako člověk, musí respektovat hranice. Kdo je neresepektuje, narazí a rozbije si hlavu.

Když vychováváme dítě, ani si možná neuvědomujeme, že ta celá výchova, o kterou se snažíme, je o hranicích: “Dělej to, nedělej tamto. Choď sem, nechoď tam. To se říká, to se neříká.” To je základ civilizace, tím se civilizace udržuje a vyvíjí, tím neustálým vymezováním a upravováním hranic.

A nejsou jen děti vychovávány. My vychováváme denně sami sebe. Vychováváme sami sebe tím, že čteme noviny, přemýšlíme, hovoříme, debatujeme, že děláme chyby a z chyb se učíme. Vychováváme se sami, a vychováváme se i navzájem. Všechny organizace, kluby, spolky jsou vlastně o hranicích, a členství v nich vede členy k činnosti v rámci těch či oněch hranic.

Kdyby nebylo hranic, nebylo by civilizace, život člověka by byl pouze o přežití silnějšího. Bez hranic by v našich životech vládl chaos a zmatek, na nic a

na nikoho bychom se nemohli spolehnout. My se můžeme spoléhat sami na sebe, na druhé, na státní a sociální systém pouze přece proto, že udržují hranice, standardy, úmluvy, předpisy! Korupce, zlodějství, únosy, nevěra, násilí, to jsou příklady překračování hranic.

Když někdo není citlivý vůči hranicím druhých, je to zpravidla proto, že nemá ujasněny své vlastní hranice. S takovým člověkem je potíže, protože je osamělý, lidé se ho bojí, vyhýbají se mu, nebo ho označují za krobiána a nezdvořáka. Někdo má naopak své osobní hranice příliš silné, a s ním je to rovněž těžké, protože žije jakoby za tlustou stěnou, je nepřístupný a vy nikdy nevíte, co si doopravdy myslí a cítí.

Nešťastný je ten, kdo se chce druhým otevřít, a někdo druhý tam vrazí, vtrhne na jeho území, vše pocuchá, rozbije a poničí. Nešťastný je ten, kdo se chce s druhými spojit, a naráží na neprostupnou bariéru druhých, kteří ho k sobě nepustí. A nešťastný je i ten, kdo nenachází způsob nebo odvalu se druhým otevřít, přizvat je do svého soukromí, do svého nitra, do svého srdce.

To všechno jsou problémy hranic. Hranic kolem nás. Těch hranic, se kterými zápasíme dnes a denně, ať už si to uvědomujeme nebo ne.

Náš sedmý unitářský princip zní: "Pomoc druhým a sociální odpovědnost." Tento princip se dotýká jedné velmi důležité věci, bez které by život člověka, tak jak ho známe, nebyl možný. A dotýká se velmi citlivě otázky hranic, o které dnes hovoříme. Pokud žiju tak, že chci druhým pomáhat, být jim k dispozici, pak musím být schopen přesahu. Musím být schopen vnímat své hranice i hranice druhého, musím chápat jakou vhodnou formou ty hranice protnout bez toho, aniž bych ublížil, zranil. Musím být dostatečně moudrý na to, abych cítil, jak mohu propojit své bytí s bytím druhého člověka.

Když říkám "sociální odpovědnost", myslím tím právě toto. Totiž že se cítím zodpovědný za někoho druhého, za něco jiného. Za něco, co je sice ode mne odděleno hranicemi, ale s čím se cítím v nějakém ohledu propojen, a proto právě jsem za to odpovědný. Když Malý princ putuje vesmírem, aby porozuměl své Růži, pak je to právě o této schopnosti cítění odpovědnosti. Musí pochopit, že jeho Růže je zcela jedinečná a unikátní, a proto je s ní spojený, navzdory hranicím jejich fyzického bytí.

Já jsem já, a ty jsi ty. Každý z nás jsme ohraničenou bytostí. A přece jsme propojeni síťovým životem. Jsme ohraničeni, a přece jsme za sebe navzájem odpovědni. Robert Fulghum říká: "Hranice mezi dobrem a zlem, nadějí a zoufalstvím nerozdělují svět mezi 'námi' a 'nimi'. Ta hranice probíhá prostředkem každého z nás." A Christian Friedrich Hebbel to vystihuje ještě jinak: "Tam, kde se prolínají všechny hranice a potkávají všechny protiklady, tam je bod, ze kterého tryská život."

To je věc, kterou bychom my jako duchovní lidé měli vpravdě vnitřně chápat a žít. Někde uvnitř nás je bod, kde se prolínají hranice. Ten bod, to je naše moudrost, naše duchovní vědomí, naše schopnost a poznání pravdy. Když se nám daří v našem srdci ten bod oživit, pak jsme schopni prolínout hranice. Pak jsme schopni být sociálně odpovědni, protože tu nutnost opravdově cítíme, totiž cítíme naši jednotu.

Je to podivuhodný paradox: jen ten, kdo si je vědom hranic, je může správně přesahovat a prolínat. Kdo hranice nezná, anebo kdo je má příliš silné, ten nutně naráží. Buď sám si o ně hlavu rozbíjí, anebo rozbíjí hlavy druhých.

Když lidé hovoří o Bohu, hovoří tak vlastně o jakémsi spojovacím článku. Bůh je pro ně ten spojovací článek, most, spojnice umožňující přesah. Bůh je

pojem dostatečně abstraktní, a přece zcela konkrétní, cítíte-li to ve svém srdci. Bůh je to, co nabízí úžasnou možnost překonávání hranic a rozdílností. Bohužel však tento pojem se nezřídka v našem světě stává spíš jen dalším důvodem k posilování hranic...

Někteří lidé usilují o duchovní moudrost, cvičí se v meditaci, putují do dalekých zemí, aby se jim dostalo duchovního poznání. A snaží se získat duchovní vhled, studují složité duchovní nauky. A třeba i dosahují zvláštních duchovních schopností. Takový člověk je třeba schopen pohnout horou, číst myšlenky, třeba přečetl mnoho knih. Leč pokud necítí meze svého bytí, kde jedno bytí začíná a druhé končí, pokud nepochopí, že druhé bytí je zcela jedinečné a unikátní, a proto je s ním spojený, navzdory hranicím jejich fyzického bytí, pak má ještě dlouhou cestu před sebou.